

De Voorzitter van de Tweede
Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Uw brief van

Ons kenmerk

Contactpersoon

Zoetermeer

DCE/2002/19518

18 juli 2002

Onderwerp

Doorkiesnummer

Kamervragen Werelderfgoed

Hierbij zend ik u de antwoorden op de Kamervragen van de fracties van de PvdA, VVD, CDA, D66 en SGP over mijn Beleidsbrief Werelderfgoed d.d. 17 december 2001. Deze vragen zijn mij toegezonden onder nummer 27432.

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,

dr. F. van der Ploeg

Antwoorden op de vragen van de fracties van de PvdA, VVD, CDA, D66 en SGP van de Tweede kamer der Staten Generaal aan de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

Antwoorden op de vragen van de PvdA-fractie

De fractie van de PvdA van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen stelt een aantal vragen die betrekking hebben op de overeenkomst die is gesloten met het Werelderfgoedcentrum van de UNESCO om een Nederlands fonds in te stellen.

Een van de doelstellingen van de werelderfgoedconventie is om door middel van samenwerking tussen de landen die partij zijn bij dat verdrag bij te dragen aan het behoud van erfgoed van uitzonderlijke universele waarde. Ik heb gemeend om een deel van het geld dat in het kader van de cultuurnota 2001-2004 beschikbaar is gekomen voor werelderfgoed, beschikbaar te moeten stellen voor het 'stelsel van internationale samenwerking en bijstand' waarnaar het verdrag verwijst. Door met het Werelderfgoedcentrum een overeenkomst af te sluiten om een fonds in het leven te roepen waarin een extrabudgettaire bijdrage van Nederland wordt gestort - een zogenaamde Funds-in-Trust overeenkomst - heb ik invulling willen geven aan de verantwoordelijkheid van elk land dat partij is bij het verdrag voor het realiseren van die internationale samenwerking en voor een optimale implementatie van het verdrag.

In bovengenoemde overeenkomst zijn de prioriteiten aangegeven waarbinnen het geld besteed moet worden, te weten: implementatie van de Global Strategy, erfgoedonderwijs / werelderfgoed in handen van jongeren, technische assistentie, en periodieke rapportage. In de overeenkomst is vastgelegd dat het Werelderfgoedcentrum jaarlijks een werkplan ter goedkeuring aan mij voorlegt. Het eerste werkplan heb ik reeds goedgekeurd. Uiteraard zal jaarlijks door het Werelderfgoedcentrum verantwoording worden afgelegd over de besteding van de gelden.

De directeur van het Werelderfgoedcentrum heeft reeds verscheidene malen, tijdens internationale bijeenkomsten en in diverse publicaties, ruchtbaarheid gegeven aan de bijdrage van Nederland. Ook is afgesproken dat op projectniveau van Nederlandse bijdragen melding zal worden gemaakt.

De PvdA-fractie vraagt tevens naar de mogelijkheid om te komen tot gezamenlijke nominaties van voormalige VOC-vestigingen in India. Gezamenlijke nominaties door meerdere landen worden in het kader van de Global Strategy door het Werelderfgoedcentrum ontvangen. Dat bovengenoemde vestigingen voor een gezamenlijke nominatie met Nederland in aanmerking komen, lijkt niet waarschijnlijk nu het bij dergelijke nominaties voornamelijk gaat om sites die zich op het grondgebied van meerdere verdragspartijen bevinden. Wel heeft het Werelderfgoedcentrum aangegeven in het werkplan voor 2002 een project te willen opnemen dat betrekking heeft op Fort Cochin. Een gezamenlijke nominatie met omliggende landen behoort wellicht wel tot de mogelijkheden maar het

besluit daarover is, zoals de fractie zelf al opmerkt, voorbehouden aan de soevereine staten waar die sites zich bevinden.

Eén van de doelstellingen van de eerder genoemde Funds-in-Trust overeenkomst is in het kader van werelderfgoed te komen tot verdere samenwerking met de prioriteitslanden van het gemeenschappelijk cultureel erfgoedbeleid. Naar mijn mening sluit dit geheel aan bij het huidige internationaal cultuurbeleid en met name bij het gemeenschappelijk cultureel erfgoedbeleid dat het gezamenlijk werken aan duurzaam behoud van dat gemeenschappelijk cultureel erfgoed tot belangrijkste doelstelling heeft. In mijn brief van 5 april 2002 ga ik verder in op de stand van zaken rondom het gemeenschappelijk cultureel erfgoed.

De PvdA-fractie vraagt naar de in te stellen ambtelijke werkgroep waarin de verschillende betrokken ministeries zich gezamenlijk over de kwestie van de ondervertegenwoordigde categorieën zullen buigen. De genoemde ambtelijke werkgroep zal nagaan in hoeverre Nederland de in 1994 en 1995 voor het cultureel erfgoed bij de Commissie voor het Werelderfgoed ingediende Voorlopige Lijsten, moet herijken ten gunste van in Nederland gelegen ondervertegenwoordigd Werelderfgoed, aansluitend bij de Global Strategy. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan natuurlijk erfgoed in Nederland. Het is zoals gezegd aan de soevereine staten die het verdrag hebben ondertekend hun eigen voorlopige lijsten samen te stellen. De ambtelijke werkgroep die de Nederlandse lijst zal herzien, richt zich dus uitsluitend op sites binnen Nederland. Het ministerie van Buitenlandse Zaken zal hier dan ook niet direct bij betrokken worden.

Tenslotte stelt de PvdA-fractie een aantal vragen over het verband tussen werelderfgoed en de positie van de Nederlandse archeologie. Zij vraagt naar de bijdrage die het Werelderfgoedbeleid kan leveren aan een versneld proces voor archeologie, die met de implementatie van het verdrag van Valletta aan het begin van een nieuwe ontwikkeling staat, om meer dan voorheen deel uit te maken van de erfgoedstructuur. Het verdrag van Valletta is gericht op de instandhouding van het bodemarchief. Voor plaatsing op de Werelderfgoedlijst is adequate bescherming van een archeologisch monument een voorwaarde. Het Werelderfgoedbeleid functioneert dus niet direct als katalysator voor de positie van de archeologie. Het bevorderen van kennis over cultuurhistorische en natuurlijke waarden is echter een oorspronkelijke doelstelling van de UNESCO en maakt tevens onderdeel uit van het Nederlandse beleid ten aanzien van (archeologisch) Werelderfgoed.

Antwoorden op de vragen van de VVD-fractie

De VVD-fractie vraagt waarom het nodig is een apart Nederlands fonds te vormen dat ondergebracht wordt bij het Werelderfgoedcentrum in Parijs. De overeenkomst met het Werelderfgoedcentrum biedt de mogelijkheid invloed uit te oefenen op de besteding van het geld zonder dat in beheersmatige zin verantwoordelijkheid voor individuele projecten bestaat. Dit is een van de redenen om het geld bij het Werelderfgoedcentrum in Parijs onder te brengen. Bovendien wordt door tussenkomst van UNESCO mogelijke politieke beladenheid van

bijdragen aan activiteiten in bepaalde landen vermeden.

Voorts vraagt de VVD-fractie naar de categorieën die ondervetegenwoordigd zijn op de Werelderfgoedlijst. In de Global Strategy worden deze categorieën omschreven zonder dat deze als zodanig formeel zijn vastgesteld. Wat exact verstaan dient te worden onder de 'un- or less-represented categories' is momenteel onderwerp van bespreking binnen de Werelderfgoed Commissie.

De VVD-fractie vraagt naar de wijze waarop de Tweede Kamer geïnformeerd wordt over nieuwe nominaties voor de werelderfgoedlijst. In mijn brief van 17 december heb ik medegedeeld dat ik teneinde van een breed draagvlak op rijksniveau verzekerd te zijn, nieuwe nominaties in het vervolg ter besluitvorming aan het kabinet zal voorleggen. Het lijkt mij bovendien een goede gedachte ook de herziene Voorlopige Lijst, die de opmaat is voor nieuwe nominaties, aan het kabinet ter goedkeuring voor te leggen. De Tweede Kamer der Staten Generaal zal hierover, evenals over nieuwe nominaties, geïnformeerd worden.

Vervolgens vraagt de VVD-fractie naar de bescherming van Werelderfgoed binnen de bestaande wet- en regelgeving. Erfgoederen die voor plaatsing op de Lijst worden voorgesteld, moeten door het betreffende land adequaat zijn beschermd ingevolge de binnen dat land bestaande wet- en regelgeving. In de nominaties moet volgens de Operational Guidelines aangegeven worden hoe de bescherming van de site geregeld is. De bestaande wet- en regelgeving biedt voldoende adequate bescherming voor de Nederlandse Werelderfgoederen. Het aanpassen van de Monumentenwet specifiek voor het Werelderfgoed is ook om die reden niet vereist.

De coördinatie van het uitvoeren van de in de Beleidsbrief genoemde onderwerpen is gelegd bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, in samenwerking met de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek. Voor het Werelderfgoed is het oprichten van 'één overkoepelende dienst' geen overweging geweest. De zorg voor monumenten is in Nederland gedecentraliseerd. Dat uitgangspunt zou door het instellen van een dergelijke dienst worden ontkracht. Inmiddels zijn de werkzaamheden in volle gang en vindt er intensief overleg plaats met de in het Platform Werelderfgoed opgenomen site-houders, met overheden en instellingen.

Antwoorden op de vragen van de CDA-fractie

De CDA-fractie vraagt hoe ik het brede draagvlak in de regio realiseer dat nodig is voor een succesvol Werelderfgoedbeleid. In de Cultuurconvenanten 2001-2004 zijn afspraken opgenomen over het Werelderfgoed, waarvan met name de afspraken over de zogenaamde gebiedsdocumenten hier van belang zijn. Deze documenten zullen door alle betrokken partijen gezamenlijk tot stand komen en bevatten de verantwoordelijkheidsverdeling en een gebiedsvisie voor het betreffende werelderfgoed. Hoe de verantwoordelijkheidsverdeling eruit zal zien, kan gezien de grote verschillen tussen de werelderfgoederen, per site verschillen. Het gaat erom dat er duidelijke afspraken gemaakt worden waaraan iedere betrokkene zich vervolgens ook verbindt. Doordat het bestaan van een gebiedsdocument als

voorwaarde gesteld wordt voor de voordracht van nieuwe Werelderfgoednominaties, is een breed draagvlak ervoor in de regio vooraf gewaarborgd.

In de cultuurconvenanten is de afspraak gemaakt om voor de reeds op de lijst geplaatste werelderfgoederen dergelijke gebiedsdocumenten op te stellen. Het ligt dan ook voor de hand het in mijn brief aangekondigde onderzoek naar eventuele stroomlijning van regelingen, waaraan de CDA-fractie refereert, te laten plaatsvinden na het gereedkomen van de gebiedsdocumenten voor de reeds bestaande werelderfgoederen. Er kan dan nagegaan worden of deze werkwijze adequaat is gebleken om de onduidelijkheid die bestaat over de verdeling van de verantwoordelijkheden tussen de verschillende betrokken overheden en andere partijen te verhelpen.

De CDA-fractie stelt tevens een aantal vragen over het financiële kader van de Werelderfgoedbrief. Wat de middelen betreft die jaarlijks beschikbaar komen voor realisatie van de beleidsprioriteiten, ga ik er vooralsnog vanuit dat dit bedrag voor de komende jaren toereikend zal zijn. Bij de voorbereidingen voor de Cultuurnota 2005-2008 zal het budget voor Werelderfgoed opnieuw worden bezien.

Vragen van de D66-fractie

De D66-fractie heeft een aantal vragen en opmerkingen met betrekking tot de verheldering van bestuurlijke verantwoordelijkheden, en de wet- en regelgeving rondom de Werelderfgoederen en nominaties.

Zoals ik in mijn Beleidsbrief heb omschreven, is er niet voor gekozen om via wettelijke bepalingen een afzonderlijke verantwoordelijkheid voor de instandhouding van werelderfgoed af te bakenen voor de staatssecretaris voor Cultuur of de rijksoverheid. Het rijk heeft evenmin specifieke wettelijke bevoegdheden voor werelderfgoed, anders dan de bestaande wet- en regelgeving rond de monumentenzorg, ruimtelijke ordening en het natuurbehoud.

Het RIGO-evaluatieonderzoek heeft al uitgewezen dat in de geest van de Werelderfgoedconventie het Werelderfgoed eerst en vooral door de nationale wetgeving afdoende worden beschermd. Een aparte regeling voor Werelderfgoed ligt dan niet in de rede. Een aparte status voor werelderfgoederen zou betekenen dat andere monumenten met vergelijkbare problemen van de regelgeving zijn uitgesloten. Een uitzondering voor het werelderfgoed in wetgeving of ministeriële regeling is derhalve wenselijk noch noodzakelijk.

Zoals ik hierboven al aangaf biedt de bestaande wet- en regelgeving een goede bescherming voor alle als monument aangewezen erfgoederen in Nederland. Het RIGO-rapport stelt dat niet de wet- en regelgeving een knelpunt is bij de bescherming van de werelderfgoederen maar veeleer de onduidelijkheid die bestaat over de verdeling van de verantwoordelijkheden tussen de verschillende betrokken overheden en andere partijen. Om die reden heb ik in de

cultuurconvenanten met de betrokken overheden de afspraak gemaakt om voor de reeds op de lijst geplaatste werelderfgoederen zogenaamde gebiedsdocumenten op te stellen waarin de verantwoordelijkheid van de verschillende betrokken partijen wordt verhelderd en vastgelegd. Wanneer blijkt dat voor het maken van afspraken de bestaande wet- en regelgeving niet toereikend is, kan aanpassing van de bestaande wettelijke regelingen alsnog worden overwogen.

Het 'voordrachtsdossier', waarin per erfgoed site de voordracht voor plaatsing op de Werelderfgoedlijst wordt onderbouwd, moet blijk geven van adequate bescherming van de betreffende site. Ook moet uit dit dossier blijken dat de voordracht steunt op instemming van betrokken partijen en belanghebbenden. Nu ervaring is opgedaan met de aanwezigheid van Werelderfgoed in Nederland, is het wenselijk de taken en verantwoordelijkheden omtrent de omgang met een werelderfgoed nader te omschrijven. De eerste stap daartoe heb ik gezet in 2001 met de ondertekening van de Cultuurconvenanten 2001-2004. Daarin zijn afspraken opgenomen over het Werelderfgoed, waarvan met name de afspraken over de zogenaamde gebiedsdocumenten hier van belang zijn. Deze documenten zullen door alle betrokken partijen gezamenlijk tot stand komen en bevatten de verantwoordelijkheidsverdeling en een gebiedsvisie voor het betreffende werelderfgoed. Hoe de verantwoordelijkheidsverdeling eruit zal zien, kan gezien de grote verschillen tussen de werelderfgoederen, per site verschillen. Het gaat erom dat er duidelijke afspraken gemaakt worden waaraan iedere betrokkene zich vervolgens ook verbindt. Doordat het bestaan van een gebiedsdocument als voorwaarde gesteld wordt voor de voordracht van nieuwe Werelderfgoednominaties, is een breed draagvlak ervoor in de regio vooraf gewaarborgd. Nieuwe nominaties zullen dus pas worden ingediend nadat afspraken zijn gemaakt over de bestuurlijke verantwoordelijkheden voor dat specifieke monument of gebied.

Op de vraag van de D66-fractie naar het tekort aan middelen voor regulier onderhoud en bescherming van de archeologische erfgoederen, kan ik antwoorden dat de omvang van dit tekort niet zonder meer is vast te stellen. Een feit is dat voor het beheer van archeologische monumenten, in tegenstelling tot de gebouwde monumentenzorg, geen subsidieregelingen of fiscale aftrekmogelijkheden beschikbaar zijn. Momenteel vindt verkennend onderzoek plaats naar onder meer de verschillende mogelijkheden voor het archeologisch beheer op agrarische terreinen. De resultaten van deze en andere onderzoeken, alsmede de opbrengsten van gesprekken met bijvoorbeeld belangenorganisaties, zullen meegenomen worden bij de verdere beleidsontwikkeling voor het beheer van archeologisch erfgoed.

De D66-fractie vraagt tevens naar de financiële bijdrage van het Ministerie van OCenW aan Werelderfgoed Schokland. Deze bijdrage bedroeg in 1998 f100.000,- voor het project restauratie, ontsluiting en visualisering Schokland. In 2001 is nog eens een bedrag van f550.000,- beschikbaar gesteld voor het deelproject 'Inrichting hydrologische zone'.

Uw voorstel om bij de ambtelijke werkgroep die de voorlopige lijst actualiseert,

ook het ministerie van Volkshuisvesting Ruimtelijk, Ordening en Milieubeheer te betrekken, neem ik graag over. Ik zal met de ministeries van LNV en VROM bespreken op welke wijze dat zinvol en mogelijk is.

Voor de versterking van voorlichting, presentatie en educatie op het gebied van werelderfgoed wordt, verdeeld over 4 jaar, een bedrag van 0,9 miljoen uitgetrokken onder de noemer publieksbereik.

Zoals de D66-fractie opmerkt wordt een aanzienlijk deel van het bestedingsplan gereserveerd voor internationale samenwerking. Ik heb hier inderdaad mee tot uitdrukking willen brengen dat Nederland de ondertekening van het Werelderfgoedverdrag serieus neemt. Op deze wijze geeft Nederland bovendien invulling aan de Global Strategie door niet uitsluitend zelf nominaties in te dienen maar tevens meer evenwicht in de lijst te brengen door derde landen te ondersteunen bij het tot stand brengen van nominaties.

Antwoorden op de vragen van de SGP-fractie

De SGP-fractie vraagt waarom de Nederlandse middelen voor het 'stelsel van internationale samenwerking en bijstand' waarnaar de werelderfgoedconventie verwijst, ondergebracht zijn bij het Werelderfgoedcentrum in Parijs. Door met het Werelderfgoedcentrum een overeenkomst af te sluiten om een fonds in het leven te roepen waarin een extrabudgettaire bijdrage van Nederland wordt gestort - een zogenaamde Funds-in-Trust overeenkomst - heb ik invulling willen geven aan de verantwoordelijkheid van elk land dat partij is bij het verdrag voor het realiseren van die internationale samenwerking en voor een optimale implementatie van het verdrag. De overeenkomst geeft de mogelijkheid invloed uit te oefenen op de besteding van het geld zonder dat in beheersmatige zin verantwoordelijkheid voor individuele projecten bestaat. Bovendien wordt door tussenkomst van UNESCO mogelijke politieke beladenheid van bijdragen aan activiteiten in bepaalde landen vermeden.

De SGP-fractie stelt tevens een aantal vragen over de verheldering van bestuurlijke verantwoordelijkheden, en de wet- en regelgeving rondom de Werelderfgoederen. Zoals ik hierboven al aangaf biedt de bestaande wet- en regelgeving een goede bescherming voor alle als monument aangewezen erfgoederen in Nederland. Het RIGO-rapport stelt dat niet de wet- en regelgeving een knelpunt is bij de bescherming van de werelderfgoederen maar veeleer de onduidelijkheid die bestaat over de verdeling van de verantwoordelijkheden tussen de verschillende betrokken overheden en andere partijen. Om die reden heb ik in de cultuurconvenanten met de betrokken overheden de afspraak gemaakt om voor de reeds op de lijst geplaatste werelderfgoederen zogenaamde gebiedsdocumenten op te stellen waarin de verantwoordelijkheid van de verschillende betrokken partijen wordt verhelderd en vastgelegd. Wanneer blijkt dat voor het maken van afspraken de bestaande wet- en regelgeving niet toereikend is, kan aanpassing van de bestaande wettelijke regelingen alsnog worden overwogen.

Cultuur en Wetenschappen,

dr. F. van der Ploeg